
Protokoll

Fra møte i Hovedkomiteen

Dato: 25.09.2014, kl. 10.00-16.00

Sted: Gjestehuset Lovisenberg, møterom 318

Møteleder: Jan Alexander

Deltakere

Fra Hovedkomiteen:

Jan Alexander (leder), Gro-Ingunn Hemre (nestleder), Edel Oddny Elvevoll, Lene Frost Andersen, Brit Kristine Hjeltnes, Merete Hofshagen, Torsten Källqvist, Åshild Krogdahl, Bjørn Næss, Trond Rafoss, Janneche Utne Skåre, Inger-Lise Steffensen, Yngvild Wasteson, Hilde-Gunn Hoen-Sorteberg (vara for Faggruppe 3), Margaretha Haugen (vara for Faggruppe 7)

Forfall: Åshild Andreassen og Per Ole Iversen

Fra Mattilsynet:

Kirstin Færden, Merethe Steen (kl. 14-14.45)

Fra sekretariatet til VKM:

Lars E. Hanssen, Merethe Aasmo Finne (10-12.00), Angelika Agdestein, Danica Grahek-Ogden (10-13.00), Edel Holene (10-13.00), Inger Therese Laugsand Lillegaard, Bente Mangschou, Gro Mathisen (10-15.00), Edgar Rivedal, Gisle Solstad (14-16.00), Juliana Iriana Spies Perminow, Astrid Tvedt, Rose Vikse (10-13.00), Marie Louise Wiborg (referent)

1. Velkommen, fravær, habilitet og godtgjøring

Leder av Hovedkomiteen, Jan Alexander, ønsket velkommen til møtet. Ingen medlemmer erklærte at de hadde mulige interessekonflikter i sakene som skulle behandles.

Sekretariatet orienterte Hovedkomiteen om nyansettelser i sekretariatet.

2. Godkjenning av møte-innkallelse og dagsorden

Dagsorden og møteinnkallelse ble godkjent.

3. Oppdatering av nytte- og risikovurdering av fisk og fiskeprodukter

Mattilsynet har bedt VKM om å oppdatere nytte- risikovurderingen "Et helhetssyn på fisk og sjømat i norsk kosthold" fra 2006. Mattilsynet ber VKM vurdere om ny kunnskap om innholdet av enkelte nærings- og fremmedstoffer i fiskefôr, fisk og sjømat, samt hvor mye fisk vi spiser, endrer konklusjonene i rapporten fra 2006.

Utkast til oppdatert nytte- og risikovurdering skal sendes på høring i Faggruppe 5, 6 og 7. Det er Hovedkomiteen som sluttbehandler og godkjenner endelig rapport.

Leder av arbeidet og leder av Faggruppe 5 ga en orientering om status for arbeidet med nytte- og risikovurdering av fisk. Arbeidet er godt i gang, men alle dataene som skal brukes i eksponeringsberegningene var først klar 6. august 2014. Av den grunn var det ikke mulig å få ferdig et utkast som kunne sendes ut til dette møtet.

Utkast til nytte- og risikovurdering av fisk skal behandles av Hovedkomiteen på møtet 24. oktober.

For å få til publisering av arbeidet i desember, ble det ansett nødvendig å avholde et eget møte med Hovedkomiteens medlemmer for å diskutere konklusjonen. Nytt- risikovurderingen bør publiseres senest 16. desember.

Hovedkomiteen besluttet i 2013 (sak 8, møte 9.12.2013) å bruke en ordning med referee som arbeidsmetode for større saker som skal sluttbehandles av Hovedkomiteen.

Hovedkomiteen diskuterte kort ordningen og forslag til referee for dette arbeidet med fisk. Det er Hovedkomiteen i plenum som tar stilling til om innspill og kommentarer fra refereeene skal tas til følge.

Vedtak:

Hovedkomiteen tok orienteringen til etterretning.

Hovedkomiteen vedtok forslag til refereeer for arbeidet.

Det ble besluttet å avholde et ekstra møte 1.12.2014, fra kl. 10.30-15.00 for å ferdigstille konklusjonene i vurderingen.

4. Nye saker til VKM

VKM har fått inn en rekke nye saker som Hovedkomiteen ble orientert om på møtet. Det er viktig å finne hensiktsmessig balanse i forholdet mellom vitenskapelig kvalitet og produktivitet i måten VKM gjennomfører oppdragene sine på.

Alle faggruppene i VKM har pågående arbeid, og mange av faggruppene har fått nye bestillinger i løpet av sommeren. Noen faggrupper har for stor belastning. Dette gjelder spesielt Faggruppen for genmodifiserte organismer (GMO) som er midt opp i et stort oppdrag med å slutføre i alt 39 GMO-søknader. I Faggruppen for forurensninger, naturlige toksiner og medisinerester har oppdatering av nytte- og risikovurderingen av fisk og full prioritert, men i denne faggruppen ligger det flere saker på vent. Det er spesielt arbeidet med eksponeringsberegninger og innhenting av data til dette som er tidkrevende for VKM.

VKM har fått inn utkast til tre nye bestillinger om antimikrobiell resistens og den forslås å løses på denne måten:

- **Antimikrobiell resistens hos bakterier i matkjeden i et folkehelseperspektiv**
Antimikrobiell resistens hos bakterier i matkjeden i et folkehelseperspektiv forankres i Faggruppe 1. Det hentes inn ekstern ekspertise og utkast til risikovurdering høres i Faggruppe 8. Arbeidet er startet opp. Faggruppe 1 sluttbehandler og godkjenner risikovurderingen.
- **Overføring av bakterier med antimikrobiell resistens mellom kjæledyr og mennesker**
Overføring av bakterier med antimikrobiell resistens mellom kjæledyr og mennesker forankres i Faggruppe 1. Arbeidet starter opp etter at arbeidet med resistens i matkjeden har kommet godt i gang. Faggruppe 8 deltar i arbeidsgruppen og utkast til risikovurdering skal høres i denne faggruppen. Faggruppe 1 sluttbehandler og godkjenner risikovurderingen.
- **Koksidiostatika som fôrtilsetningsstoff og utvikling av antimikrobiell resistens**
Koksidiostatika som fôrtilsetningsstoff og utvikling av antimikrobiell resistens forankres i Faggruppe 6. Medlemmer av Faggruppe 1 og Faggruppe 8 deltar i arbeidsgruppen og utkast til risikovurdering skal høres i disse faggruppene. Faggruppe 6 sluttbehandler og godkjenner risikovurderingen.

For å sørge for enhetlig behandling i VKM er det viktig med utveksling av informasjon og kunnskap mellom de ulike arbeidsgruppene. Videre er det viktig at generell tekst om antimikrobiell resistens blir likt i disse risikovurderingene.

Radioaktivitet

VKM har mottatt en skisse til bestilling fra Mattilsynet for å vurdere mulig helsefare ved radioaktivitet i mat. Oppdraget omhandler forurensning som tilhører Faggruppe 5 sitt ansvarsområdet, men det vil være behov for å trekke inn flere eksterne eksperter med kompetanse på radioaktivitet og stråling, samt muligens folk med god kunnskap om kosthold i spesielle befolkningsgrupper.

Hovedkomiteen diskuterte kort utkastet og problemstillingen.

Sekretariatet sørger for å melde tilbake til Mattilsynet komiteens innspill til skissen, samt jobbe videre for å komme frem til en god organisering av oppdraget når det foreligger fra Mattilsynet.

Vurdering av plantehelserisiko for husdyrgjødsel fra slakterier

Mattilsynet har skissert en ny bestilling på vurdering av phytosanitær risiko ved husdyrgjødsel fra slakterier spredt på jordbruksarealer. Sentrale spørsmål vil være å vurdere planteskadegjørernes evne til å overleve i fordøyelsesapparatet til forskjellige husdyr og til å spire/infisere nytt plantemateriale.

Dette er en sak for Faggruppe 9. Endelig bestilling fra Mattilsynet er varslet om få uker.

«Andre stoffer» (ble behandlet kl.14)

«Andre stoffer» er stoffer som har en ernæringsmessig eller fysiologisk effekt, og som ikke er vitaminer og mineraler. Eksempler på «andre stoffer» er planteekstrakter, fettsyrer, antioksidanter, aminosyrer, pro- og prebiotika, inkludert stoffer som finnes i kroppen som for eksempel kreatin og taurin. Antall «andre stoffer» som er på det norske markedet er rett i underkant av hundre stoffer.

«Andre stoffer» tilsettes i hovedsak til kosttilskudd, men også i sportsprodukter, energidrikker og andre næringsmidler for at de skal ha en positiv helseeffekt hos personen som inntar dem. Man vet imidlertid at «andre stoffer» også kan være skadelige for helsen. Hva slags helseskade, og hvor alvorlig den kan være, vil avhenge av hvilket stoff det er snakk om og hvor mye man får i seg av stoffet. Det finnes ikke spesifikt regelverk for tilsetning av «andre stoffer» til næringsmidler, verken i Norge eller på EU-nivå. Mattilsynet ønsker derfor å utarbeide en nasjonal regulering.

Mattilsynet arbeider med å finne ut hva som er trygg bruk av «andre stoffer» i mat, drikke og kosttilskudd i Norge og har vært i en prosess med VKM om et oppdrag om å vurdere «andre stoffer». Dette oppdraget har blitt delt inn i flere deler.

Del 1 av oppdraget. I del 1 av oppdraget ba Mattilsynet sekretariatet om å sammenstille det som finnes av risikovurderinger nasjonalt og internasjonalt om «andre stoffer» som er på markedet i Norge. Arbeidet ble startet opp i mai i år og planlegges avsluttet i løpet av november.

Videre i dette oppdraget ber Mattilsynet VKM om å vurdere om bruksdosen til hvert av stoffene er trygt i bruk. Mattilsynet har sendt VKM en oversikt over bruksdosen for hvert av stoffene.

Del 2 av oppdraget. Når alle tidligere risikovurderinger er sammenstilt, må faggruppene ta stilling til hvilke stoffer som kan anses som tilstrekkelig risikovurdert, og som ikke trenger

ytterligere vurdering fra VKM. Stoffene VKM skal vurdere trygg bruk av vil i hovedsak falle inn under Faggruppe 4 og Faggruppe 7. Dersom Mattilsynet også velger å inkludere probiotika, vil også Faggruppe 1 bli involvert i arbeidet med dette oppdraget.

På møte orienterte Mattilsynet om oppdraget og Leder av Faggruppe 4 orienterte om de ulike problemstillingene som er knyttet til oppdraget. Det kom klart frem at VKM ikke har en ferdig løsning på hvordan dette oppdraget kan besvares, og at det er viktig at faggruppene samarbeider om å finne gode løsninger.

Videre arbeid med «andre stoffer»:

- Faggruppe 4 og Faggruppe 7 vil starte med å gjøre noen piloter for å finne ut hvordan de kan risikovurdere oppgitt bruksdose for noen få stoffer fra listen
- Faggruppene skal samarbeide om å lage et forslag til hvordan bruksdosene til ulike typer av «andre stoffer» kan risikovurderes
- Hovedkomiteen vil få saken til behandling
- Tidsplan og hvordan oppdraget skal publiseres skal besluttes på et senere tidspunkt

Selvinitierte saker

Hovedkomiteen kan selv initiere saker om problemstillinger det er viktig å få belyst. For å ivareta VKMs uavhengighet er det viktig at VKM selvinitierer saker. VKMs nytte- og risikovurdering av morsmelk er et selvinitiert arbeid fra Hovedkomiteen.

På møtet ble det foreslått at selvinitierte saker tas opp som eget punkt på møtet i Hovedkomiteen 12. desember. Da har Hovedkomiteen avsluttet arbeidet med risiko- og nyttevurderingen av fisk og fiskeprodukter, VKM vet mer om mulig oppdrag om radioaktivitet og julemøtet brukes til å starte planlegging av aktiviteter for 2015.

Vedtak:

Hovedkomiteen støtter fremlagt forslag med de innspill som kom frem på møte til hvordan VKM skal arbeide med de forskjellige oppdragene fremover.

5. Ny strategi

VKMs mål- og strategiplan varer ut 2014, og det er tid for å starte arbeidet med en ny strategiplan for tidsperioden 2015-2018. Det foreslås at det opprettes en prosjektgruppe med de frie medlemmene av Hovedkomiteen (de som ikke er faggruppeledere) sammen med ansatte i sekretariatet for å utarbeide et forslag til ny strategi for VKM for perioden 2015-2018.

Hovedkomiteen vil behandle utkast til ny strategi på sine møter med diskusjon og kommentering, mens det er VKMs direktør som endelig godkjenner ny strategi.

I forkant av møtet var forslag til mandat for arbeidet, forslag til prosjektorganisasjon og arbeidsprosess sendt ut med møtepapirene. Hovedkomiteens medlemmer ga noen innspill til fremlagt forslag til mandat for arbeidet med ny strategi.

Vedtak:

Hovedkomiteen støtter fremlagt forslag til gjennomføring av arbeid med strategi for VKM for perioden 2015-2018 med de endringer som kom frem på møtet.

Prosjektgruppen legger frem utkast til ny strategi på møtet i Hovedkomiteen 12. desember 2014.

Forslag til endelig strategi for VKM fremlegges for Hovedkomiteen på det første møtet i 2015.

VKMs strategi for perioden 2015-2018 skal publiseres innen 1. april 2015.

6. Pågående arbeid og arbeid som slutføres i faggruppene

Hovedkomiteen ble orientert om status på følgende saker av faggruppene hvor saken er forankret:

Probiotika, Bb12 og *L. fermentum*. Mattilsynet har bedt VKM om å vurdere ny dokumentasjon av tre barnegrøter og en morsmelkerstatning med probiotisk bakteriestamme Bifidobacterium lactis Bb12. Morsmelkerstatningen er beregnet for spedbarn fra fødselen av. De tre barnegrøtene er beregnet på barn fra fire måneders alder.

Mattilsynet har også bedt VKM om en risikovurdering av probiotika *Lactobacillus fermentum* CECT5716 i morsmelkerstatning for nyfødte og tilskuddsblanding beregnet for barn fra seks måneder.

Arbeidet med disse to probiotikaene er sluttbehandlet av VKMs faggruppe for hygiene og smittestoffer og de vil bli publisert i oktober.

Helse- og miljørisikovurdering av larven *Chrysoperla Carnea* brukt som plantevernmiddel. Mattilsynet har bedt VKM om en risikovurdering av larven *Chrysoperla carnea* (gulløyelarve) til bruk som plantevernmiddel under produktnavnet Gulløyelarver.

Plantevernmiddelet Gulløyelarver er søkt godkjent til bruk mot bladlus i plantekulturer i veksthus og tunnel.

Gulløyelarve er en larve som lever av å spise skadedyr som bladlus, spinnemidd, trips og sikader.

VKMs faggruppe for plantevernmidler har ansvar for å gjennomføre denne risikovurderingen. Risikovurderingene vil bli publisert i midten av oktober.

Helse- og miljørisikovurdering av nematoden *Heterorhabditis bacteriophora* brukt som plantevernmiddel. Mattilsynet har bedt VKM om en risikovurdering av nematoden *Heterorhabditis bacteriophora* til bruk som plantevernmiddel under produktnavnene Nemasys G og Nemasys H.

Nemasys G og Nemasys H er søkt godkjent til bruk mot henholdsvis hageoldenborre i plen og mot rotsnutebille i jordbær og prydplanter i veksthus, plasttunnel og på friland.

Heterorhabditis bacteriophora er en rundorm som lever av å spise maur, biller og møll. *Heterorhabditis bacteriophora* dreper byttet ved å skille ut bakterien *Photorhabdus* fra spiserøret. Bakterien er giftig for mange typer insekter.

VKMs faggruppe for plantevernmidler har ansvar for å gjennomføre denne risikovurderingen. Risikovurderingene vil bli publisert i midten av oktober.

Risikovurdering av betakaroten i kosttilskudd. Mattilsynet har bedt VKM om en risikovurdering av betakaroten i kosttilskudd.

Betakaroten er et stoff som hører til gruppen karotenoider. Karotenoider er naturlige fettløselige, gule til røde fargestoffer som finnes i mange planter. Noen karotenoider kan omdannes til vitamin A i kroppen. Betakaroten er et slikt karotenoid. Hvis man spiser høye doser av betakaroten får man gulbrun hud. Betakaroten finnes naturlig i bl.a. gulrøtter. Betakaroten brukes i mange typer kosttilskudd.

VKMs faggruppe for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi vil være ansvarlig for risikovurderingene. VKM forventer å ferdigstille risikovurderingen av betakaroten i kosttilskudd i løpet av januar 2015.

Risikovurdering av folsyre i kosttilskudd. Mattilsynet har bedt VKM om en risikovurdering av folsyre i kosttilskudd.

Folsyre kan tilsettes i kosttilskudd og omdannes til B-vitaminet folat i kroppen. Folat er viktig for mange prosesser, blant annet for cellevekst og celledeling. Norske myndigheter anbefaler i dag ekstra tilskudd av folsyre blant annet før og under graviditet.

VKMs faggruppe for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi vil være ansvarlig for risikovurderingene. VKM forventer å ferdigstille risikovurderingen av folsyre i kosttilskudd i løpet av januar 2015.

Risikovurdering av amøbeindusert gjellesykdom hos fisk. Mattilsynet har bedt VKM vurdere hvilken risiko sykdommen amøbeindusert gjellesykdom (AGD) kan utgjøre for akvakulturnæringen og ville bestander av akvatiske dyr i Norge. Amøbeindusert gjellesykdom (AGD) forårsakes av amøben *Neoparamoeba perurans*.

VKMs faggruppe for dyrehelse og dyrevelferd har ansvar for å gjennomføre denne risikovurderingen. Faggruppen er i slutfasen med arbeidet, men ønsket innspill på noen overskrifter i vurderingen. Sekretariatet fikk i oppgave å finne gode forslag. Vurderingen forventes å publiseres i slutten av oktober

Vurdering av smitterisiko og risiko for dårlig dyrevelferd ved fiskeoppdrett i ferskvann. Mattilsynet har bedt VKM om en vurdering av smitterisiko og risiko for dårlig dyrevelferd ved merdbasert fiskeoppdrett i ferskvann og landbasert oppdrett med avrenning til ferskvann.

Oppdraget er begrenset til oppdrett av røye, regnbueørret og ørret for matfiskproduksjon, men er på enkelte områder også relevant i forhold til settefiskproduksjon.

VKMs faggruppe for dyrehelse og dyrevelferd har ansvar for å gjennomføre denne risikovurderingen. Faggruppen er i slutfasen med arbeidet og vurderingen forventes å publiseres i november.

Vurdering av planteskadegjøreren *Agrilus planipennis*. Mattilsynet har bedt VKM om å vurdere potensialet for innførsel, etablering og skade av planteskadegjøreren *Agrilus planipennis* i Norge.

Mattilsynet ønsker også en vurdering av hvor effektive aktuelle plantesanitære tiltak rettet mot de viktigste potensielle innførselsveiene for denne arten er.

Dette oppdraget gjennomføres av VKMs faggruppe for plantehelse. Faggruppen godkjente utkast til risikovurdering på sitt møte i september med noen endringer. Prosjektgruppen skal innarbeide kommentarene og rapporten skal legges over i ny VKM-mal før den publiseres.

Forslag til vedtak:

Hovedkomiteen tar orienteringen til etterretning.

7. Nytt fra Mattilsynet

Strategi og omorganisering i Mattilsynet. Mattilsynet har i 2014 laget en ny strategi og er nå inne i en omorganiseringsfase. Mattilsynet endres fra å være en organisasjon med tre beslutningsnivåer til to. Omorganiseringen skal være ferdig innen utgangen av 2014.

Better training for safe food (BSFT). EU-kommisjonen arrangerer kurs i risikovurdering for land i Europa. Norge har også anledning til å delta. Dette er kurs som fullfinansieres av EU. Kursene har kommet i stand etter initiativ fra EFSA og det er lagt opp til å være kurs forbeholdt eksperter som driver med risikovurdering. Dette er veldig interessant for VKM, spesielt nå siden komiteen har fått flere nye medlemmer etter oppnevningen i våres. Sekretariatet vil sende ut informasjon til sine faggruppedlemmer som kan vurdere om de har anledning til å delta. Kursene kan også være aktuelt for koordinatorene i sekretariatet. Norge har få plasser og det gis korte tidsfrister for å melde seg på.

8. Kommunikasjonssaker

Prosjektbasert arbeid i VKM. VKMs administrasjonssjef, Gisle Solstad, orienterte Hovedkomiteen om hvordan og hvorfor VKM jobber prosjektbasert. «Vi skal gjøre en jobb sammen for å planlegge riktig, ha en god oversikt, gjennomføre på en forsvarlig måte, og redusere risiko for at noe går galt i prosjektene våre». Ting henger sammen i prosjektene våre. «Vi i VKM arbeider sammen for å oppnå målene våre. Dette er nedfelt i verdiene våre, det er slik våre eiere vil vi skal fungere, og prosjektarbeidet er å sette denne fellesinnsatsen i et system».

Universell utforming og ny mal. Sekretariatets seniorrådgiver på eksponeringsberegninger, Inger Therese Laugsand Lillegaard, presenterte VKMs nye mal for risikovurderinger og orienterte kort om universell utforming. Alle VKMs vurderinger skal være universelt utformet, noe som medfører endringer knyttet til presentasjon av resultater. Alt kan ikke forkortes sammen i kompliserte tabeller, figurer etc. Det er utarbeidet en teknisk veileder og en skriveveileder til den nye rapportmalen.

Kommunikasjon. VKMs nye senior kommunikasjonsrådgiver, Astrid Tvedt, orienterte om rutiner for kommunikasjon i VKM, herunder rutiner for kommunikasjon med media. Videre orienterte hun om hva sekretariatet kan bistå med i forbindelse med arbeidsprosessen og publiseringen av alle VKMs uttalelser. Hun minnet om alltid å kontakte kommunikasjon i sekretariatet ved pressehenvendelser, ikke ta intervjuet på sparket og å be om sitatsjekk.

9. Nytt fra sekretariatet

Status nye oppdrag fra Miljødirektoratet. Klima- og miljø- departementet vil legge flere miljørisikovurderinger til Vitenskapskomiteen for mattrygghet for en prøveperiode på 2 år. Miljødirektoratet og VKM hadde et møte i juni hvor de diskuterte omfanget av nye oppdrag og hvordan VKM skal organisere seg for å ta i mot nye oppgaver.

VKM's halvårsrapportering. Koordinator for Hovedkomiteen orienterte kort fra VKMs halvårsrapport. VKM har publisert 23 uttalelser og en rapport om behov for forskning og analysedata første halvår. Oppdragsgiverne til VKM, Mattilsynet og Miljødirektoratet, er tilfreds med VKMs risikovurderinger, og lesbarheten til nettomtalene av vurderingene er blitt bedre.

Møtene til Hovedkomiteen. Koordinator for Hovedkomiteen ba om innspill på møteform, praksis med utsendelse av møtepapirer, saksfremlegg og presentasjon under møtene. Flere medlemmer ønsker at praksis med saksfremlegg for sakene forsetter, møtetidspunkt kan være fra kl. 10-16, utsendelse av møtepapirer vil foregå på e-post inntil VKM får et nytt intranett. Alle møtepapirer vil fortsatt kunne lastes ned fra dagens ekstranett. Sekretariatet oppfordrer medlemmene av Hovedkomiteen til å komme med innspill og ønsker for møtene i Hovedkomiteen.

10. Nye møtedatoer

- Møte 24. oktober 2014, kl. 10.00-16.00
- Møte 1. desember, kl. 10.30-15.00
- Møte 12. desember 2014, kl. 10-17.00 og julemiddag

11. Eventuelt

Det var ingen saker under dette punktet.